

Omsorgssituasjoner som vekker bekymring

Når barnehagelæreren blir bekymret for et barns
omsorgssituasjon

Sandra Heggelund Wermedal

[Kandidatnummer: 804]

Bacheloroppgave

[BHBAC3980]

Trondheim, april 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Som nyutdannet barnehagelærer vil jeg møte omsorgssituasjoner som vekker bekymring. Arbeidet med bacheloroppgaven har gitt meg innsikt i hvordan barnehagelærere arbeider med slike saker. Jeg har også fått forståelse for at trygghet til å håndtere slike situasjoner er et resultat av kunnskap og erfaring.

Jeg vil takke mine informanter som har tatt seg tid til å delta i mitt forskningsprosjekt. Takk for at dere delte deres egne opplevelser, erfaringer og kunnskap med meg. Det har vært svært lærerikt, og ikke minst sterkt, å lytte til deres erfaringer med omsorgssituasjoner som vekker bekymring.

Takk til mine veiledere Elisabeth Walsøe Lehn og Sølvi Ann Fætten for god hjelp i oppstartsfasen, gode råd og veiledning gjennom denne prosessen.

Jeg vil utrykke min takknemmelighet til gode medstudenter som har bidratt til reflekterte samtaler og støtte underveis. Til slutt vil jeg takke mamma for nøye korrekturlesning og hjelp til drøftingsamtaler.

Sandra Heggelund Wermedal

30. april 2021

Innhold

1.	Innledning.....	4
1.1	Bakgrunn for valg av tema	4
1.2	Problemstilling.....	4
1.3	Begrepsavklaring	5
1.4	Oppgavens oppbygning	5
2.	Teori	5
2.1	Omsorg	5
2.1.1	Omsorgssvikt.....	6
2.1.2	Bekymring.....	8
2.2	Samarbeid	10
2.2.1	Internt samarbeid.....	10
2.2.2	Tverrfaglig samarbeid	11
2.2.3	Foreldresamarbeid	13
3.	Metode.....	14
3.1	Valg av metode	15
3.2	Strategisk utvalg/utvalg av informanter.....	15
3.3	Planlegging av datainnsamling og adgang til felten.....	15
3.4	Beskrivelse av gjennomføring	16
3.5	Analysearbeid	17
3.6	Metodekritikk	18
3.6.1	Validitet.....	18
3.6.2	Reliabilitet	18
3.7	Etiske retningslinjer	19
4.	Presentasjon av drøfting og funn.....	19
4.1	Omsorg	20
4.1.1	Bekymring.....	21
4.1.2	Magefølelse	22
4.1.3	Omsorgssvikt.....	24
4.2	Samarbeid	25
4.2.1	Internt samarbeid.....	25
4.2.2	Tverrfaglig samarbeid	26
4.2.3	Foreldresamarbeid.....	28
5.	Avslutning	30
6.	Litteraturliste	32
7.	Vedlegg	35

7.1 Vedlegg 1..... 35
7.2 Vedlegg 2..... 37

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Allerede som liten ble jeg klar over at ikke alle barn har det bra hjemme. Jeg husker at jeg noen ganger reagerte på enkelte barns hjemmesituasjon. Jeg har minner om en far i en nær familierelasjon som sitter i godstolen sin hele dagen og drikker «fanta», og en mor som alltid velger jobben sin fremfor kvelden hjemme med familien for å slippe å møte ektemannen liggende på gulvet og et barn som står gråtende ved siden av. Jeg fikk som barn inntrykk av at «alle» visste om dette, noe min mor bekreftet da jeg ble eldre. Dette gjorde inntrykk på meg gjennom barndommen min, og det har fortsatt å følge meg gjennom mitt arbeid i barnehagen og gjennom utdannelsen. Under studietiden har jeg hele tiden engasjert meg ekstra i temaene bekymring og omsorgssvikt. Omsorgssituasjoner som vekker bekymring, var derfor et naturlig tema for min bacheloroppgave.

I dagens samfunn går nesten alle barn mellom 1-5 år i barnehagen. Tall fra Statistisk sentralbyrå fra 2. mars 2021 viser at 92,8% av alle barn i alderen 1-5 år går i barnehage (SSB, 2021). Som ansatt i barnehage har vi daglig kontakt med barn og deres foreldre. Vi arbeider tett sammen med familier og arbeider for å ivareta barns lek, læring, omsorg og danning. Rammeplanen skriver at «Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Som ansatt i barnehagen skal vi være kjent med at det er barn i barnehagen som kan være utsatt for vold, omsorgssvikt og psykisk- og fysiske overgrep. Det er viktig at de ansatte vet hva de skal se etter, hvordan de kan tolke sine observasjoner og hva de skal gjøre i slike situasjoner. Målet med denne oppgaven er at jeg som tredje-års barnehagelærerstudent skal få innsikt i hvordan jeg skal arbeide med barns omsorgssituasjoner som vekker bekymring.

1.2 Problemstilling

Problemstillingen jeg har valgt til min bacheloroppgave er:

«På hvilke måter arbeider barnehagelæreren når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår?»

1.3 Begrepsavklaring

I min oppgave benytter jeg meg av ord som «omsorgssvikt», dette ordet bruker jeg når jeg omtaler former for manglende omsorg for et barn. Normalt handler dette om å ikke møte barnets fysiske eller emosjonelle behov, men det kan også handle om fysiske og psykiske overgrep. Ordet «foreldre» blir brukt om dem som har ansvaret for barnet i hjemmet.

Gjennom oppgaven veksler jeg mellom å bruke betegnelsene barnehagelærer og pedagogisk leder for å tilpasse meg betegnelser fra teori, utsagn fra informanter og det som faller naturlig i forhold til temaet jeg berører.

1.4 Oppgavens oppbygning

I oppgavens første del har jeg presentert oppgavens tema og problemstilling. I oppgavens andre del skal jeg ta for meg teori som er knyttet til problemstillingen. I del tre redegjør jeg for metode. I oppgavens fjerde del skal jeg presentere mine funn, samt drøfte dem i lys av teori. Som avslutning vil jeg trekke frem mine viktigste funn i henhold til problemstillingen.

2. Teori

I dette kapittelet presenterer jeg relevant teori, som vil danne grunnlaget for å drøfte de empiriske funnene jeg har gjort gjennom intervjuene med mine informanter. Teorien vil bidra til å besvare og belyse problemstillingen, «*På hvilke måter arbeider barnehagelæreren når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår?*». I teorikapittelet starter jeg med å redegjøre for og definere omsorg, omsorgssvikt og bekymring. Videre presenterer jeg teori om samarbeid, internt samarbeid, tverrfagligsamarbeid og foreldresamarbeid.

2.1 Omsorg

Barn trenger omsorg fra foreldre. I tillegg vil barna ha behov for å utvikle relasjoner til ansatte i barnehagen, og andre omsorgspersoner tilknyttet familien. Tholin (2018) skriver «I dagligtale betyr omsorg å ta vare på, bekymre seg for eller hjelpe og sørge for en annen person» (Tholin, 2018, s. 205). Foreldre er ofte barnets omsorgspersoner, og de viktigste tilknytningspersonene i barnets liv. «Foreldre er som oftest barns primære omsorgspersoner og deres viktigste tilknytningspersoner, men når barnet begynner i barnehagen, vil det ha behov for å knytte seg til andre voksne som gir fysisk og emosjonell omsorg fordi barnet også trenger omsorg i den tiden det er i barnehagen» (Emilsen, Bratterud, 2020, s. 110). Ved at barnet lærer å føle hva tilknytning, samspill og trygghet er av andre voksne, vil dette være med å påvirke at barnet kan gjenkjenne hva omsorg er.

Som ansatt i barnehagen er en av våre viktigste oppgaver å møte barn med varme, åpenhet og interesse. Vi skal vise omsorg til hvert enkelt barn og legge til rette for omsorgsrelasjoner. Omsorgsrelasjonen er først fullkommen når barnet opplever omsorg fra den voksne i barnehagen og barnet aksepterer omsorgen den voksne viser. «Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Som rammeplanen skriver, skal barnehagen ivareta barns behov for omsorg. Gjennom den daglige og nære kontakten barnehageansatte har med barn og deres familier, har vi en mulighet til å observere barnas omsorgssituasjon. Ved å observere barna og deres familier har barnehageansatte en unik mulighet til å være noen av de første til å kunne se tegn til at et barn blir utsatt for omsorgssvikt.

Som ansatt i privat eller offentlig barnehage, har man en plikt og et juridisk ansvar for å melde inn til barnevernet bekymringer hun eller han har for et barn. Dette ansvaret er slått fast i barnehageloven (Barnehageloven, 2021 §46) og barnevernloven (Barnevernloven, 2021 §6-4) (Barnehageloven – bhl, 2021, §46 - §6-4). Opplysningsplikten omhandler at ansatte er pålagt å oppgi opplysninger til barnevernet. «Meldingen barnehagen sender inn skal være så konkret som mulig og samtidig begrunne mistanken barnehagen har ovenfor barnets situasjon» (Emilsen, Bratterud 2020 s.39). Den lovpålagte opplysningsplikten barnehagen har til barnevernet, skal sikre at barnevernet får den kunnskap om barnet og dets situasjon som er nødvendig.

2.1.1 Omsorgssvikt

Forståelsen og definisjonen av hva omsorgssvikt er, har forandret seg gjennom tidene. En ørefik, ris, klaps eller lignende var tidligere en normal måte å straffe barna sine på. I dag har vi kunnskap om omsorg og konsekvensene av omsorgssvikt, og et lovverk som beskytter barn. «Omsorgssvikt er en vedvarende manglende evne eller vilje hos omsorgspersonene til å møte barnets grunnleggende fysiske, emosjonelle, psykiske og/ eller medisinske behov» (Bufdir, 2018). Hvis et barn opplever omsorgssvikt i lengre tid, kan den påvirke utviklingen og helsen hos barnet.

I barnehagen arbeider det mange mennesker med ulik utdanning, ulik kulturell bakgrunn, ulik erfaring osv. Dette kan påvirke deres syn på hva omsorgssvikt er. «Hva man oppfatter som omsorgssvikt, kan være individuelt, og derfor er det nyttig at man arbeider aktivt med å få en

felles forståelse i barnehagen» (Emilsen, Bratterud, 2020, s. 113). En ansatt i barnehagen kan mene at det er omsorgssvikt å levere et småsykt barn i barnehagen, en annen ansatt kan anse det som omsorgssvikt når et barn ikke blir levert med varme nok klær til en kald vinterdag, mens en tredje må se fysiske skader på barnet før de reagerer.

Vi kan si at det finnes en balanse mellom hva som er god nok omsorg, og hva som ikke er god nok omsorg. Det avgjørende må være at behovene til det enkelte barn dekkes. Foreldrerollen innebærer å imøtekomme barnets behov, og ha evnen til å tilpasse seg når barnets behov endrer seg.

I løpet av barndommen vil barn komme til å skade seg, og barn trenger tilsyn av omsorgspersoner fordi de er sårbare. Et lite barn kan falle ned fra sofaen fordi forelderen snudde seg bort i noen sekunder, og et barn som akkurat har lært seg å stå kan få tak i en kaffekopp og skålde seg. De barna som skader seg på denne måten gjør dette kanskje bare en gang. Foreldrene lærer av sine feil og setter derfor kaffekoppen lengre inn på bordet neste gang. Ansatte møter barna daglig, og vil registrere om barna får gjentatte skader eller legger merke til at noen barn aldri har med tøy som er tilpasset alder eller årstid. «Det kan bety at foreldre ikkje har teke barnet heilt inn over seg og ikkje evnar å forstå kva barnet treng» (Nordhaug 2019, s. 22). Gjentakelser av slike skader og manglende oppfølging kan påvirke samspillet og tilknytninger mellom barnet og foreldrene.

I en familierelasjon hvor omsorgssvikt har blitt en faktor, vil man kunne observere at samspillet mellom foreldrene og barnet er svekket. I et svekket samspill vil det normalt være mindre engasjement, glede og involvering mellom partene. Hvis en barnehagelærer observerer disse særtrekkene i samspillet mellom foreldre og barn, kan hun eller han få en magesfølelse på at noe ikke helt stemmer. Som barnehagelærer kan man opparbeide seg en magesfølelse eller en bekymring for at noe ikke er som det skal med et barn. «Det er da svært viktig å ha kompetanse og kunnskap til å begrepsfeste denne uroen og ta ansvar for barnet» (Killén, 2017, s. 87). En magesfølelse kan oppstå ved at du som barnehagelærer observerer et barn som ofte har skitne klær, klær som ikke passer årstiden, bleier som alltid er fulle ved ankomst til barnehagen eller barn som kommer sultne etter at frokostservering i barnehagen er avsluttet. Som barnehagelærer er det viktig å være oppmerksom på at omsorgssvikt sjeldent er ett symptom eller tegn, det er heller et bilde som er sammensatt av ulike faktorer.

2.1.2 Bekymring

En bekymring for et barn kan være en følelse du som barnehagelærer har. Den kan ha utviklet seg over tid, eller det kan oppstå en hendelse som skaper en akutt bekymring. I

barnehagehverdagen kan dette være noe et barn gjør som får de voksne til å reagere, eller noe et barn sier. «Barn kan komme med mange små hint eller vise ei så avvikende utvikling at uroa eller bekymringa er enkel å definere» (Nordhaug, 2019, s. 68). De ansatte i barnehagen kan også definere sin bekymring ved å observere endring i adferd knyttet til f.eks. måltider, samlingsstunder og i frilek.

Hvis en barnehagelærer får en bekymring for et barn i barnehagen, bør hun eller han drøfte bekymringen med kollegaer og styreren. «Prosessen frå ei tidleg uro til at det har vorte ei bekymring som ein skal gjere noko med, består av mange steg: observasjon, konsultasjon, samtale med leiar, samtale med barn og liknande» (Nordhaug, 2019, s. 69). Ved at barnehagelæreren melder sin bekymring til styreren, så blir bekymringen forankret i barnehagen. Emilsen skriver at «Mange i barnehagen finner kontakt med barnevernet vanskelig hvis de er bekymret for barnet» (Emilsen, 2018, s. 328). Den ansatte i barnehagen må derfor kunne skille bekymringen for barnets situasjon fra sine egne tanker og følelser for å kunne håndtere situasjonen profesjonelt.

Som barnehagelærer er det viktig å ta tak i bekymringen sin og ikke unnlate å se problemene som har oppstått. Hvis de ansatte i barnehagen mangler kompetanse om hva man skal gjøre eller det ikke er åpenhet om temaet omsorgssvikt i barnehagen, kan dette forhindre at barn som trenger hjelp får det. Usikkerhet blant ansatte kan føre til at barnehagen utsetter varsling til barnevernet. «Problemene er som oftest store når en sak meldes til barnevernet, og oppgavene blir gjerne å forhindre at skadene på barnet blir enda større» (Emilsen, 2018, s. 328). Det er viktig at den ansatte som opplever en bekymring for et barn føler seg trygg nok til å diskutere sin bekymring med sine kollegaer og styrer, og hele tiden er opptatt av barnets beste. «En barnevernssak starter ofte med en bekymringsmelding til barnevernet, som så raskt som mulig og innen en uke må avgjøre om de skal sette i gang en undersøkelse eller henlegge meldingen» (Emilsen, 2018, s. 328). Den bekymringsmeldingen barnevernet får inn, skal være undersøkt innen det har gått tre måneder. Da må barnevernet konkludere om det skal settes i gang barnevernstiltak eller henlegge saken de har fått inn.

Vi hører ofte om den dårlige magefølelsen, altså om når barnehagelæreren får en følelse av at noe ikke stemmer med et barn derfor må følge ekstra godt med på barnet og barnets familie. Lehn (2009) har gjort en studie hvor hun beskriver fasene i hvordan barnehagen arbeider med bekymring for et barn. Fasene Lehn går igjennom i sin studie er «fra det oppstår uro for et barn, ofte på grunn av dårlig magefølelse hos en barnehageansatt, og frem til beslutningsfasen, hvor pedagogisk leder i samråd med styreren velger hvordan en avklart bekymring skal håndteres videre» (Lehn, Emilsen, 2020, s. 140).

De fire fasene Lehn (2009) har utarbeidet er:

Fase 1. Magefølelse: Dårlig magefølelse deles med andre, samtale mellom styrer og ansatt. 2. Bekymring: Magefølelse blir konkret bekymring, mulige samtaler med barn og foreldre. 3. Avklaring: Innholdet i bekymringen dokumenteres og avklares. Interne tiltak og anonyme drøftinger. 4. Beslutninger: Bekymringer avklares og legges til grunn for beslutning og veien videre, samt at meldeplikten vurderes. (Emilsen, 2018, s. 329).

I et slikt arbeid er det viktig at de ansatte i barnehagen vet hvordan barnehagen skal arbeide med tanke på barnets beste. Det er derfor viktig at hver enkelt ansatt vet hva en bekymring innebærer.

Bekymringer kan og skilles mellom to hovedtyper, vi har gråsonebekymringer og åpenbare bekymringer. «En åpenbar bekymring oppleves som akutt, og det er tydelig at den utløser opplysningsplikt til barneverntjenesten. Ved en gråsonebekymring er de ansatte usikre på hvor alvorlig bekymringer er» (Lehn, Emilsen, 2020, s. 142). Det er derfor viktig at de ansatte i barnehagen bruker sine tidligere erfaringer når de blir bekymret for et barn. Det vil være viktig at en ansatt i barnehagen vet om hans eller hennes bekymring er en gråsonebekymring eller en åpenbar bekymring. For en nyutdannet barnehagelærer som har lite erfaring med å være bekymret for et barn, kan det ta lengre tid å opparbeide seg opplysningene de trenger. «De må gjerne forsikre seg om at observasjoner eller det barnet forteller, faktisk stemmer, og ikke kan være forårsaket av andre faktorer eller omstendigheter enn omsorgssvikt» (Lehn, Emilsen, 2020, s. 142). En nyutdannet barnehagelærer som varsler om en bekymring til sine kolleger eller styreren fortjener å bli tatt på alvor og få veiledning. Det vil også være viktig at styreren anerkjenner den ansattes bekymring og involverer og informerer om en eventuell

varsling til barnevernet. Det er også viktig at barnehagelæreren er innforstått med at gråsonebekymringer kan ta tid å definere, grunnen til dette er at en ofte trenger mer tid til å observere og samle opplysninger. I en gråsonebekymring vil det være viktig å arbeide med nøyaktige beskrivelser om hva barnehagen bekymrer seg for, slik at de kan være mer systematiske og konkrete i sin bekymring.

2.2 Samarbeid

2.2.1 Internt samarbeid

Emilsen og Bratterud (2020) skriver i sitt kapittel som omhandler ansvar, plikt og samarbeid «Et godt arbeidsmiljø er alfa omega for å få alle i barnehagen til å dra lasset sammen og for at barnehagen skal fremstå som profesjonell og bedrive faglig godt og kvalitetssikret arbeid» (Emilsen, Bratterud, 2020, s. 62). I en barnehage hvor ansatte trives, føler tilhørighet, aksepterer hverandre, opplever annerkjennelse, gjensidighet og respekt, kan kategoriseres som et godt arbeidsmiljø.

At barnehagen har et personell som ønsker å være til stede på jobb, kan føre til at sykefraværet minsker. Da får barnehagen flere faste ansatte på jobb og tilgjengeligheten av ansatte blir bedre. Når barnehagen har komplette ansattgrupper på jobb, vil oppmerksomheten rundt barna øke. «Oppmerksomhet om et godt arbeidsmiljø er en forutsetning for barns trivsel og medvirkning i barnehagen, for de ansattes arbeidsmiljø og for deres mulighet til å ha utsatte barn i fokus» (Emilsen, Bratterud, 2020, s. 63). Hvis arbeidsmiljøet i barnehagen er preget av få ansatte på jobb, vil det være vanskelig for de resterende ansatte å følge med på alle barna.

For en barnehage vil det være uheldig hvis en barnehagelærer sitter med en bekymring eller uro for et barn i lengre tid uten å dele dette med medarbeidere eller styrer. Ved at den ansatte som har en bekymring over et barns omsorgssituasjon drøfter dette med styreren og andre kollegaer, vil bekymringen bli forankret i barnehagen som organisasjon. Hvis dette ikke skjer, kan det oppstå konflikter som kan føre til at bekymringsmeldingen som burde vært sendt til barnevernet stopper opp. Lehn (2009) fant i sin studie «Noen barnehageansatte mestrer raskt å sette ord på magesfølelsen sin ved å snakke med en kollega, og sammen avgjør de om magesfølelsen er alvorlig nok til å arbeides videre med» (Lehn, 2009, s.45). For en nyutdannet barnehagelærer kan det være vanskelig å sette ord på den magesfølelsen eller bekymringen de

har for et barns omsorgssituasjon. Det vil da bli vanskeligere for han eller henne å skulle dele sine følelser med styreren eller andre medarbeidere. I en personalgruppe vil det derfor være viktig at ansatte lærer å håndtere sin magesfølelse og bekymring profesjonelt. «Å være klar over egne grenser og ha bevisst forhold til hvordan egne erfaringer og opplevelser kan påvirke hvordan man tolker magesfølelsen, vil gjøre det enklere å håndtere situasjonen videre» (Emilsen, Bratterud, 2020, s. 77). Det kan derfor gjøre det enklere for ansattgrupper hvis personalet kommer sammen og arbeider for at hver enkelt kan håndtere og anerkjenne følelsene sine. På denne måten kan barnehagen sikre at de har ansatte som kan håndtere magesfølelsen og bekymringer på en profesjonell måte.

Flere steder i rammeplanen for barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017) blir det skrevet om at alle ansatte i barnehagen skal bidra til å oppfylle de kravene og målene rammeplanen har, men med utgangspunkt i sin egen kompetanse og erfaringer. Ved at de ansatte i barnehagen deler sine erfaringer og kompetanse, kan dette være med å utvikle den kollektive selvtilliten. «Den kollektive selvtilliten i en organisasjon merkes lettest ved at det hersker en god lagånd med åpenhet, gjensidig støtte og gjensidige forpliktelser ovenfor hverandre» (Gotvassli, 2019, s.197). Ved at styreren og de ansatte i barnehagen utvikler den kollektive selvtilliten, kan de sammen arbeidet med å sikre kvaliteten i barnehagen. De kan skape arbeidsmiljø hvor det er plass til magesfølelse og bekymring, de kan dele bekymringer og erfaringer og opparbeide felles kompetanse.

2.2.2 Tverrfaglig samarbeid

Barnehagen er en organisasjon som kan identifisere barn som lever i utfordrende omsorgssituasjoner. «Barnehagen er den viktigste arenaen hvor små barn kan gis god hjelp på et tidlig tidspunkt, og hvor det kan etableres samarbeid med andre relevante instanser» (Emilsen, Bratterud, 2020. s. 73). Et tverrfaglig samarbeid vil være avgjørende for at barnet og deres familie skal få den hjelpen de har behov for.

I barnehagen arbeider det mange mennesker med ulike faglig bakgrunn. Noen er ufaglærte, andre kan ha utdannelse som barnevernspedagog, barne- og ungdomsarbeider, barnehagelektor, helsefagarbeider etc. En barnehage har ikke alle profesjoner til stede som er nødvendig for å hjelpe barn og foreldre i ulike livssituasjoner. Det vil derfor være viktig og nødvendig med et tverrfaglig samarbeid med andre hjelpeinstanser. Et tverrfaglig samarbeid for barnehagen kan være instanser som barnevernet, helsestasjonen, PPT, veiledningssenteret

etc. «Tverrfaglig samarbeid er en kompetanse som må læres, trenes og kvalitetssikres i praksis, for eksempel ved systematisering som «Bedre tverrfaglig innsats» (Helsedirektoratet, 2012).

Samarbeidet mellom barnehagen og de tverrfaglige instansene er viktig for å sikre kvaliteten i barnehagen. Det tverrfaglige samarbeidet er til for å sikre alle barn, når barnehagens kunnskap og kompetanse ikke lenger strekker til. Barnevernet er en instans som kan hjelpe barnehagen når det oppstår en bekymring eller en akutt situasjon. Hvis en barnehagelærer får en bekymring for et barns omsorgssituasjon, skal hun eller han melde sin bekymring til barnevernet. Nordhaug (2019) forteller om viktigheten av samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet. «Her er det også viktig med eit utvida samarbeid mellom barnevernet og meldaren når barnet er i desse institusjonane det meste av dagane» (Nordhaug, 2019, s. 80). Kommunikasjonen mellom barnehagen og tverrfaglig samarbeid er svært viktig i saker hvor bekymring for barns omsorgssituasjon oppstår. Den informasjonen barnehagen samler inn og gir videre til instansen som de søker hjelp fra, er de som vurderer hvor akutt og alvorlig bekymringssaken er. Nordhaug (2019) skriver videre «Barnevernet skal avgjere innan ei kort tidsramme om dei skal undersøkje saka eller ikkje» (Nordhaug, 2019, s.79). Det vil si at den informasjonen barnehagen gir, avgjør hvor raskt og hvordan en sak skal åpnes når barnehagen melder sin bekymring.

Barnehagen som organisasjon har en unik mulighet til å bidra i et tverrfaglig samarbeid. Rimehaug (2018) skriver «Barnehagen som arena gir mulighet til å observere og samle erfaringer over tid, og se det unike barnet utfolde seg både på egenhånd og i samspill med forskjellige barn og voksne» (Rimehaug, 2018, s. 342). Barnehagelæreren har både erfaring fra praksis og utdannelsen om hva som er vanlig for barn. Som ansatt i barnehagen tilbringer vi mye tid sammen med barna, vi utvikler et samspill og vi følger barna over lengre tid. Vi kjenner barna godt, og vil tidlig kunne observere tegn til endringer i adferd. I et tverrfaglig samarbeid vil barnehagens erfaringer og observasjoner gi nyttig informasjon når instansene møtes. I det tverrfaglige samarbeidet er det ikke barnehagen sin oppgave å konkludere eller vurdere forklaringen på de bekymringstegnene barnehagen får. «Men barnehagepersonalet har en unik mulighet til å fange opp bekymringstegn, bringe dem inn i foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid og bidra med tilpasninger til det enkelte barns utviklingsbehov» (Rimehaug, 2018, s. 343). Et godt samarbeid på tvers av profesjonene kan være med å påvirke barnehagelærerens følelse av trygghet og kompetanse. Hvis barnehagelæreren ikke får den

positive erfaring med tverrfaglig samarbeid, kan vi risikere handlingsvegring når barnehagelæreren egentlig ønsker et samarbeid.

2.2.3 Foreldresamarbeid

Et godt foreldresamarbeid er viktig for både barna og barnehagen. «For små barn vil hjem og barnehage sammen utgjøre helheten i deres liv, og ved hjelp av et godt samarbeid kan overgangene og helheten bedre ivaretas» (Glaser, 2019, s. 19). Foreldrenes oppfatning av barnehagen og deres tillit til de ansatte er av stor betydning for barnets utvikling. I løpet av barnehagens åpningstid har barnehagen og foreldrene to faste møtepunkter. Når foreldrene leverer barnet er det vanlig at de forteller hvordan barnet har startet dagen. Når barnet blir hentet, er det de ansatte som gir foreldrene informasjon om hva barnet har gjort og hvordan det har hatt det gjennom dagen. De daglige møtepunktene er avgjørende for å sikre gjensidig tillit og avgjørende for et godt foreldresamarbeid. «Ingen er viktigere for barnets utvikling enn foreldrene, og det er derfor svært viktig at ansatte i barnehagen er opptatt av å etablere et positivt samarbeid med alle foreldre» (Drugli, 2019, s.128). Dersom barnehagen aktivt har arbeidet med å utvikle et godt foreldresamarbeid preget av respekt, tillit og anerkjennelse, kan samtaler som krever mer enn de daglige oppdateringene bli enklere å gjennomføre.

Gjennom den daglige dialogen mellom barnehagen og foreldrene vil det være hensiktsmessig å være opptatt av det positive som har skjedd gjennom dagen. Foreldrene til barnet som er i ferd med å lære å gå, vil glede seg over å høre at barnet gikk ett eller to skritt alene. Foreldre som kun får negative tilbakemeldinger kan raskt gå i forsvar, og samarbeidet kan bli vanskelig den dagen barnehagen ser behov for å gjennomføre en vanskelig samtale. «Foreldrene kan ikke mistenke personalet for bare å se det negative ved dem eller deres barn, og sjansen er større for at de også denne gangen vil lytte til og forsøke å forstå hva det er vedkommende formidler» (Drugli, 2019, s.130). Som barnehagelærer kan det forekomme at en ikke kommer overens med en forelder i barnegruppen. I møte med denne forelderens vil det enkleste være å gi korte kommentarer om dagen til barnet, og legge vekt på de negative hendelsene. For å sikre et godt foreldresamarbeid kan det være nødvendig at barnehagelæreren legger til side egne følelser for å opptre profesjonelt i møte med foreldre.

Barn kommer ikke med en instruksjonsbok, og noen foreldre vil trenge en form for veiledning eller støtte i hvordan de best kan utføre oppdragerollen for deres barn. Som barnehagelærer og fagperson vil vi kunne hjelpe foreldre hvis de føler at de ikke strekker til i foreldrerollen.

«Foreldrestøtte innebærer å gi støtte til foreldre slik at de blir mer bevisst på egen oppdragelsespraksis» (Glaser, 2019, s.68). Barnehagelæreren kan i en slik situasjon bruke sin kunnskap og kompetanse til å hjelpe foreldrene på vei. I et slikt samarbeid vil det kreve av barnehagelæreren at hun eller han er empatisk og sensitiv, og klarer å forstå foreldrenes og deres behov.

Den daglige dialogen mellom barnehagelæreren og foreldrene er viktig. Hvis dialogen er god, vil det bli enklere for barnehagelæreren å ta opp og diskutere hendelser ved behov.

Barnehagelæreren følger barn og foreldre tett, og som Drugli skriver «Samtaler om vanskelige temaer dukker sjeldent opp helt plutselig for dem som jobber i barnehager» (Drugli, 2019, s.128). Grunnen til dette er at barnehagelærere følger barna og foreldrene tett. Vi ser hvordan barna har det i barnehagen og følger deres utvikling. I hente- og bringe situasjoner får vi også muligheten til å følge samspillet mellom barna og deres foreldre.

Barnet er det kjæreste foreldre har. Hvis barnehagelæreren ønsker en samtale om deres barn, kan foreldrene lett gå i forsvar. «Den vanligste grunnen til at noen samtaler med foreldrene blir opplevd som vanskelige, er at foreldre blir sårbare når noen tar opp vansker som har med barnet deres eller med dem selv som omsorgspersoner å gjøre» (Drugli, 2019, s.131). Hvis foreldrene i en samtale går i forsvar eller stiller seg uvitende om det du som fagperson forteller, er det viktig å opptre profesjonelt. Det kan være riktig å avslutte møtet, og heller avtale et nytt møte. Det kan i en slik situasjon være til hjelp at du som barnehagelærer får inn en kollega som også har fulgt barnet, og kan møte foreldrene med en ny tilnærming.

3. Metode

Jeg vil her redegjøre for valg av metode. En metode kan vi tenke på som et redskap eller et verktøy. «Et slikt redskap er en fremgangsmåte for å få svar på spørsmål og få ny kunnskap og viten innenfor et felt» (Larsen 2017, s. 17). Metode handler enkelt forklart om hvordan man innhenter, organiserer og tolker informasjon i et forskningsprosjekt.

«Samfunnsvitenskapelig metode dreier seg om hvordan vi går frem for å få kunnskap om den sosiale virkeligheten, og hvordan vi skal analysere denne informasjonen» (Johannesen mfl. 2016, s.25) Larsen 2017, s. 17). Den forskningsmetoden vi ønsker å benytte oss av får stor

betydning for forskningsprosjektet vi skal gjøre. Valg av tema, min problemstilling og kunnskapsmessige mål legger føringer for metodevalg.

Vi skiller mellom to hovedtyper av metoder, kvalitativ og kvantitativ metode. «Kvalitative og kvantitative metoder er i prinsippet basert på en ulik forskningslogikk, noe som har konsekvenser for forskningsprosessen og hvordan resultatet av forskningen vurderes» (Bergsland, Jæger 2018, s. 66). Vi benytter kvantitativ metode når vi ønsker å se det store bildet, når vi ønsker å måle og trekke objektive konklusjoner basert på mange funn. Vi benytter kvalitativ metode når vi ønsker å gå i dybden på et aktuelt tema for å få informasjon om personers tanker og følelser.

3.1 Valg av metode

Kvalitativ forskningsmetode er et naturlig valg for mitt forskningsprosjekt som baserer seg på intervjuer av tre informanter. Målet med intervjuene er å få innsikt i barnehagelærerens forståelse, opplevelser, og erfaringer med å arbeide med barns omsorgssituasjoner som vekker bekymring. «I et kvalitativt intervju ønsker forskeren å få innsikt i personers erfaringer, meninger og følelser» (Larsen 2017, s. 98). Som forsker får jeg muligheten til å møte informantene ansikt til ansikt, og kommer tett inn på deres erfaringer og følelser med barns omsorgssituasjon som vekker bekymring.

3.2 Strategisk utvalg/utvalg av informanter

Jeg ønsket å gjennomføre intervjuer for å innhente informasjon som ville være relevant for min problemstilling. Jeg benyttet meg av strategisk utvalgte informanter som har erfaring og kunnskap om temaet jeg har valgt. Jeg tok kontakt med tre informanter som jeg viste hadde kunnskap og erfaring med å arbeide med barns omsorgssituasjoner som vekker bekymring. Kravene jeg hadde til mine informanter var at de skulle ha erfaring som pedagogiske leder, med tverrfaglig samarbeid og med bekymring over barns omsorgssituasjoner. Min bacheloroppgave er basert på intervjuer med to pedagogiske ledere og en barnehagelektor fra to forskjellige barnehager.

3.3 Planlegging av datainnsamling og adgang til felten

I dette arbeidet har jeg valgt å bruke kvalitativt intervju. Jeg valgte tidlig at intervjuet skulle være bygget opp som et semistrukturert intervju, og intervjuguiden ble derfor utarbeidet til å være fleksibel (Se vedlegg 2). «Den kan fungere slik at en har ferdig formulerte spørsmål

og/eller stikkord, men er fleksibel med hensyn til rekkefølgen, og at en stiller oppfølgingsspørsmål der en finner det nødvendig» (Larsen 2017, s. 99). Under intervjuet vil det være viktig for meg som forsker å få tilgang til informasjonen jeg trenger for å få svar på min problemstilling.

Intervjuguiden er bygd opp på temaene bekymring, omsorgssvikt, tverrfaglig samarbeid, foreldresamarbeid, internt samarbeid og om å dele sin bekymring. Jeg erfarte at intervjuguiden var et godt hjelpemiddel for å bidra til at jeg klarte å sikre at vi fikk snakket om disse temaene. Strukturen i intervjuguiden gav meg samtidig trygghet til å gi informantene anledning til å snakke fritt om temaer jeg merket opptok dem spesielt. Intervjuene gav meg grundig innsikt i informantenes arbeid med barn som vekker bekymring ved at de delte sine erfaringer og kunnskap med meg.

Under gjennomføring av intervjuene var jeg også opptatt av å ivareta taushetsplikt, og innstilt på å avbryte informanten for å avverge at de delte for mye informasjon.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

De tre intervjuene fant sted i informantenes barnehage og alle varte i om lag 45 minutter. Informantene fikk på forhånd tilsendt intervjuguiden og samtykkeskjemaet. Informasjonen gitt av informantene refererte jeg for hånd under møtet, og renskrev umiddelbart etter møtet.

Hvert intervju ble innledet med å fortelle informantene om hensikten med intervjuet og deres rettigheter. Deretter stilte jeg spørsmål om informantens utdanningsbakgrunn, hvor lenge de har de har jobbet i barnehage og hvilken stilling de har i dag. Hensikten med å starte intervjuet med ufarlige spørsmål, var å skape tillit og trygghet mellom informanten og meg. Under intervjuene var jeg bevisst på min egen rolle. Jeg var opptatt av å ikke avbryte informanten, men gi rom for tenkepauser. Tenkepausene viste seg å føre til viktige og gode svar fra informanten. Under intervjuene var jeg også opptatt av mitt kroppsspråk, blikk-kontakt og av å vise at jeg lyttet aktivt. Da informantene fortalte om sine erfaringer og fortalte om personlige hendelser, var jeg til stede med smil og kroppsspråk. Jeg bekreftet ved å nikke og kom innimellom med bekreftende ord som «ja», «mhm» og «jeg forstår». Jeg ønsket at informantene mine skulle få snakke så fritt som mulig, uten å bli forstyrret av responsen jeg gav. Jeg valgte derfor å bruke nikk, bekreftende ord og kroppsspråk for å la samtalen flyte.

Min intervjuguide var bygd opp av flere oppfølgingsspørsmål, på denne måten fikk jeg informantene til å utdype sine opplevelser og erfaringer om temaene. Jeg stilte også noen oppfølgingsspørsmål utenom intervjuguiden for å bekrefte at jeg hadde oppfattet informantens opplevelse og erfaring riktig.

3.5 Analysearbeid

Analysearbeidet startet ved å lese grundig igjennom hvert intervju. «Denne fasen handler også om å redusere datamengden, altså at en fjerner den informasjonen som ikke er relevant for problemstillingen» (Larsen, 2017, s.113). I starten av analysefasen var jeg opptatt av å systematisere og komprimere svarene til informantene for å få en forståelse av hva som ble sagt i intervjuene. For å analysere mitt datamateriale, har jeg tatt i bruk innholdsanalyse for å kode, kategorisere og finne mønstre i det innsamlede materialet. «Innholdsanalyse handler om å finne sammenhenger, gjøre sammenligninger og stille spørsmål» (Larsen, 2017, s.114). Når man skal foreta en innholdsanalyse vil det være lurt å lese det innsamlede datamaterialet flere ganger. I den første gjennomlesningen av datamaterialet lette jeg etter sentrale og interessante temaer for min problemstilling. Her markerte jeg også funn for å finne en form for struktur.

Videre i analysearbeidet skapte jeg koder og kategorier som passer til min problemstilling. Da jeg begynte å kode, markerte jeg flere punkter i teksten som var relevant for de kategoriene jeg dannet i gjennomlesningen. Da jeg leste igjennom intervjuene gang nummer to, fant jeg fire ulike kategorier som representerte mine foreløpige funn. De fire kategoriene som ble tolket frem var: (1) Opplevelser og erfaring med omsorgssituasjoner som vekker bekymring, (2) Internt samarbeid, (3) Tverrfaglig samarbeid og (4) Foreldresamarbeid. Ved å lage fire kategorier fikk jeg en god oversikt over det innsamlede materialet og funn som belyser min problemstilling.

Videre i analysearbeidet dannet jeg nye kategorier ved å systematisere materialet på en oversiktlig måte for arbeidet videre. De nye kategoriene baserte seg på hva informantene vektla. Kategoriene som nå ble tolket frem var: (1) Omsorgssvikt, (2) Magefølelse, (3) Bekymring, (4) Erfaringer og observasjoner, (5) Internt samarbeid, (6) Tverrfaglig samarbeid og (7) Foreldresamarbeid. Kategoriene som nå var tolket frem var en sortering av datamaterialet jeg tidligere sorterte i kategoriene ovenfor. De kategoriene jeg nå har arbeidet frem viser viktige temaer som kom frem etter flere gjennomlesninger av intervjuene. Det

oversiktlige materialet viser til hvilke funn som er sentrale i kategoriene med tanke på min problemstilling.

Den siste delen av analysearbeidet handler om å finne mønster. Enda en gang gikk jeg tilbake til det renskrevne datamaterialet for å forsikre meg om at funnene stemte med datamaterialet jeg først startet med. Denne prosessen førte til at jeg valgte å kategorisere etter tema. «Da kan en underveis notere nøkkelord i margin og egne kommentarer om mønstre en ser» (Larsen, 2017, s.113). Ved å kategorisere etter tema, endret jeg oppsettet i kategoriene for å lage et mer systematisert og ryddig oppsett av funnene. Datamaterialet ble delt inn i to hovedtema/kategori, med tre ulike underkategorier. Oppsettet ble da seende slik ut: (1) Omsorg, 1a) Bekymring, 1b) Magefølelse, 1c) Omsorgssvikt. (2) Samarbeid, 2a) Internt samarbeid, 2b) Tverrfagligsamarbeid og 2c) Foreldresamarbeid.

3.6 Metodekritikk

3.6.1 Validitet

Thagaard (2013) skriver at «når en kvalitativ studie har som mål å ikke bare beskrive noe, men å fortolke det som studeres, kan validitet handle om at våre fortolkninger er gyldige for den virkeligheten som er studert» (Thagaard, 2013, s. 205). I kvalitative studier handler det om hvordan forskeren reflekterer rundt formålet med studien og hvordan virkeligheten blir presentert. Det handler om at fortolkningene en gjør er troverdige. Validiteten i dette forskningsprosjektet er knyttet til intervjuguidens relevans og kvalitet, kontakten mellom informanten og forskeren under intervjuet, samt at intervjuet gjennomføres med tanke på valide data. Det vil også være avgjørende hvordan forskeren tolker data i forhold til problemstillingen. Intervjuguiden til dette prosjektet ble utviklet i samarbeid med to veiledere ved studiestedet, dette er for å sikre spørsmålenes relevans, kvalitet og aktualitet. På denne måten fikk jeg som forsker sikret at spørsmålene til intervjuet ville bidra til å innhente nødvendig data, for å kunne svare på min problemstilling.

3.6.2 Reliabilitet

«Reliabilitet viser til nøyaktighet eller pålitelighet, altså at undersøkelsen vår er pålitelig, og at nøyaktighet har ligget til grunn i prosessen» (Larsen, 2017, s. 94). I dette forskningsprosjektet er data samlet inn gjennom kvalitative intervjuer. Som forsker brukte jeg meg selv og min forståelse i intervjuet og etterarbeidet. Når flere forskere gjennomfører

samme kvalitative forskning vil resultatet avhenge av den enkeltes erfaringsbakgrunnen og forståelse av informantenes svar. «Gjennom observasjoner gjøres det mange tolkninger, og det er ikke sikkert at ulike forskere legger merke til det samme eller oppfatter på samme måte» (Larsen, 2017, s. 94-95). Innsamlingsmetoder og analysemetoder må i en forskningsprosess være transparent og tydelig, slik at leseren får tillit til arbeidet som er gjort. Gjennom intervjuene var jeg opptatt av å innhente pålitelige data, jeg noterte derfor aktivt underveis i intervjuet. Jeg var opptatt av å skrive ned ordrett hva informantene sa, og jeg renskrev notatene umiddelbart etter at intervjuet var ferdig. Begge deler gjorde jeg for å sikre reliabiliteten i arbeidet.

3.7 Etiske retningslinjer

I et forskningsprosjekt der man utfører kvalitative undersøkelser, er det viktig at man forholder seg til etiske retningslinjer. «Behandling av personvernopplysninger er et viktig aspekt ved forskningsetikk, og det er lovfestet at den enkelte ikke skal bli krenket gjennom behandling av personvernopplysninger (lov om behandling av personopplysninger, 2012, §1) (Bergslang, Jæger, 2018, s. 83). Forskningsetikk omhandler å ivareta informantens personvern, anonymitet og integritet. Det også viktig at den/de som deltar ikke blir påført unødvendig belastning, verken før, under eller etter forskningsprosjektet. Jeg utarbeidet et samtykkeskjema (Se vedlegg 1) som ble godkjent av mine to veiledere. Informantene jeg tok kontakt med fikk tilsendt samtykkeskjema på forhånd. Informert samtykke handler om at informantene ble informert om selve prosjektet, rettigheter, og at de når som helst kunne trekke sin deltakelse. Ettersom personopplysninger i forskningsprosjektet skal være anonymisert, var jeg opptatt av å renskrive intervjuet kort tid etter intervjuet fant sted for å sikre at ikke noen av datamateriale kunne identifisere personer eller situasjoner. Jeg makulerte deretter mine håndskrevne notater.

4. Presentasjon av drøfting og funn

I prosjektets fjerde kapittel skal jeg presentere resultater og funn fra mine tre intervjuer, samt drøfte dem i lys av teori som tidligere ble presentert i kapittel 2. Dette er for å besvare min problemstilling, som er: «*På hvilke måter arbeider barnehagelæreren når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår?*». Dette kapittelet er delt inn i to hovedkategorier, som er omsorg og samarbeid. Hver av hovedkategoriene er delt inn i tre underkategorier, som er

bekymring, magesfølelse, omsorgssvikt, internt samarbeid, tverrfaglig samarbeid og foreldresamarbeid.

I dette prosjektet har jeg valgt å gi mine informanter fiktive navn som jeg bruker når trekker frem ulike sitater fra intervjuene. Informantene har fått navnene Rikke, Lars og Erik. Sitater jeg viser til, blir satt i kursiv med innrykk. På denne måten sikrer jeg at det kommer tydelig frem for leseren.

4.1 Omsorg

Informantene tilbringer daglig mange timer sammen med barna, og de har daglig kontakt med barnas foreldre. Informantene trekker frem at omsorg for dem er et stort og viktig begrep. Det kommer tydelig frem i intervjuene at informantene ser seg selv og sine medarbeidere som viktige støttespillere og omsorgspersoner i barns liv. De trekker også frem at de er støttespillere for foreldrene de møter i sitt arbeid. Ved at informantene er opptatt av dette, viser de at de har evne til å se hvert enkelt barn og deres foreldre og sine medarbeidere.

Informantene forteller om viktigheten av å møte barnets behov, se alle barn, gi kjærlighet, bry seg om og lytte til barna. De trekker frem viktigheten av å bidra til å skape gode omsorgsrelasjoner mellom barna og deres foreldre, og at informantene er opptatt av trivsel og tryggheten til barna i barnehagen. Informantens fortelling kan ses i sammenheng med Tholin (2018) «(...) ta vare på, bekymre seg for eller hjelpe og sørge for en annen person» (2018, s. 205). Alle informantene ga uttrykk for at de har en viktig rolle for å sikre at barna i barnehagen opplever trygghet og at de blir sett. De ansatte har et ansvar hvor de må tørre å se barns omsorgssituasjoner i hjemmet. I et intervju ble det sagt:

Som ansatt i barnehagen er jeg en sentral del i barns liv, og det er jeg fullstendig klar over. Hvis jeg ikke tør å se barnets omsorgssituasjon, hvem er det som skal gjøre det da? (Lars).

I dette sitatet beskriver informanten hvordan han oppfatter sin rolle i barnets liv, og at han gjennom sin nærhet til barnet og sine daglige møter med barnets foreldre har en unik mulighet til å oppdage omsorgssvikt. Han erkjenner også det viktige ansvaret han som barnehagelærer har for å være oppmerksom på barns omsorgssituasjon, og den lovpålagte opplysningsplikten

til barnevernstjenesten ifølge barnehageloven §46 og barnevernloven §6-4 (Barnehageloven - bhl, 2021, §46 - §6-4).

4.1.1 Bekymring

Informantene fortalte om situasjoner hvor de selv har opplevd og vært bekymret. De skiller mellom alvorlige og åpenbare bekymringer og vage bekymringer. I saker hvor det er alvorlige og åpenbare bekymringer forteller samtlige informanter at barnehagene umiddelbart melder til barnevernet. Alle informantene var også opptatt av å påpeke at foreldre ikke skal involveres i saker med alvorlighetsgrad som tilsier at barnevernet bør kontaktes umiddelbart. Informant Rikke fortalte om en egen erfaring hvor hun fikk en alvorlig bekymring for et barn, og samme dag kontaktet barnevernet. Hun fortalte videre at grunnen til at hun våget å kontakte barnevernet umiddelbart var at hun hadde opparbeidet seg erfaring, kompetanse og trygghet. Hadde denne situasjonen oppstått da hun var nyutdannet ville hun brukt for lang tid på å kartlegge og dokumentere, og først deretter kontakte barnevernet. Informanten fortalte også at det er aldri en god følelse å kontakte barnevernet med en alvorlig bekymringsmelding, det er tøft for både personalet og foreldrene. Rikke beskriver den opplevelsen slik:

Jeg tror jeg aldri kommer til å venne meg til å ringe barnevernet for å melde min bekymring. Jeg vet at jeg gjør det riktige, men samtidig vet jeg og at jeg potensielt kan ødelegge en familie. Dette var selvfølgelig traumatisk for familien (...) og jeg tenker fortsatt daglig på denne saken (Rikke).

Dette sitatet synliggjør hvordan barnehagelærere er bevisste på å se, tørre, og iverksette tiltak for å sikre barnets beste. En barnehagelærer med lite erfaring med saker hvor barns omsorgssituasjon bekymrer, kan ha vanskeligheter med å ta raske nok beslutninger. Hun eller han kan ha behov for å observere og dokumentere over en lengre periode. En periode som kan være for lang for barnet. Det er derfor viktig at ansatte og styrer snakker med hverandre når situasjoner som skaper bekymring oppstår. I likhet med informant Rikke, skriver Emilsen (2018) at «Manglende åpenhet om omsorgssvikt og manglende kompetanse og rutiner for avdekking kan hindre at mange barn får hjelp» (2018, s. 328). Erfaring og kompetanse viser seg å være viktig for å håndtere situasjoner som skaper bekymring, noe som ble bekreftet av alle informantene.

I saker hvor bekymringene til informantene var vagere, refererte to informanter til gråsonebekymringer. Dette kan ses i sammenheng med Lehn og Emilsens (2020) teori om gråsonebekymring. «Ved en gråsonebekymring er de ansatte usikre på hvor alvorlig bekymringer er» (Lehn & Emilsen, 2020, s. 142). Informantene fortalte at hvis det oppstår gråsonebekymringer, tar de seg tid til å samle opplysninger, observere og sikre at bekymringen deres er reel. På spørsmålet om hva informantene gjør med sin bekymring, svarte en:

Hvis jeg får en magefølelse eller en bekymring for et barn, drøfter jeg det alltid med medarbeidere på avdelingen. Jeg tar og bekymringen med meg til andre pedagoger på samarbeidsavdelinger og til styrer for å diskutere med dem. Da forteller jeg hva jeg har observert, og om de har observert det samme. Videre inviterer jeg foreldrene til en samtale (Erik).

Med dette sitatet blir det tydelig for meg hvordan barnehagelærere arbeider for å få bekreftet sin bekymring. Ved å lufte tanker, snakke om og reflektere over sine bekymringer, kan ansatte sammen sikre at de ser og opplever det samme, og at dette faktisk gir grunn til bekymring. Informantenes utsagn om hvilke rutiner barnehagene har i arbeidet med barn som bekymrer, er samsvarende med de to første fasene i Lehns (2009) fire faser i arbeid med bekymring. «1. Magefølelse: Dårlig magefølelse deles med andre, samtale mellom styrer og ansatt. 2. Bekymring: Magefølelsen blir konkret bekymring, mulige samtaler med barn og foreldre» (Lehn & Emilsen, 2018, s. 329). Ved å følge Lehn (2009) sine faser i arbeid med bekymringer kan barnehagen skape trygghet for ansatte som deler sine bekymringer, slik informanten Erik beskriver. Den ansatte kjenner fasene og vet at han eller hun ikke er alene om å gjøre de vanskelige og viktige vurderingene. Den ansatte tør samtidig å dele sin bekymring basert på utsagn fra barnet, endringer i barnets adferd og endringer i reaksjonsmønster.

4.1.2 Magefølelse

Informantene var alle opptatt av at magefølelse er et stort og vanskelig begrep. De er alle enige om at det er magefølelsen som først reagerer hvis det dukker opp noe i hverdagen som de stusser over. De tre informantene beskriver sin magefølelse på ulike måter. De beskriver den slik:

En magefølelse for meg er hvor jeg kjenner at her er det noe som egentlig ikke stemmer. Det er vel en liten pekepinn nede i magen (Erik).

Det er vel egentlig en liten murring. Er det noe eller er det ikke noe her. Hvorfor sa barnet eller forelderen dette? Hva betydde det ordet? Hva betydde dette? Da kan jeg begynne å reflektere rundt dette, og undrer meg over hva dette kan være (Lars).

Det kan være alt fra små ting som påvirker barnet sin hverdag, og det ser man mye bedre etter at man har jobbet en del år i barnehage. En magefølelse blir sterkere med høy kompetanse og erfaring. Erfaring er det viktigste vi har for å se at her er det noe (Rikke).

Informantene identifiserer magefølelse som å oppdage noe ved et barn eller en situasjon som bekymringsfull uten at de kan beskrive hvorfor. Det mest konkrete de kan vise til er at de kjenner det i kroppen, men på ulik måte. Det er vanskelig å fortelle sine medarbeidere eller styrer om en så vag følelse.

Hvis en ansatt kjenner noe i sin kropp, er det ikke sikkert at medarbeideren ved siden av ser og kjenner på den samme følelsen. Som informant Rikke sa under sitt intervju: *En magefølelse blir sterkere med høy kompetanse og erfaring*». Dette sitatet sammenfaller med det Emilsen og Bratterud (2020) beskriver i sitt kapittel *Magefølelse og yrkesetiske valg*: «Å være klar over egne grenser og ha et bevisst forhold til hvordan egne erfaringer og opplevelser kan påvirke hvordan man tolker magefølelsen, vil gjøre det enklere å håndtere situasjonen videre» (Emilsen & Bratterud, 2020, s. 77). Informantene var alle enige om at erfaring og kompetanse var det som gjorde dem trygge nok til å se, og ta tak i magefølelsen. De trakk også frem viktigheten av å drøfte sin magefølelse med medarbeidere. Det informantene og utdraget av Emilsen og Bratterud (2020, s.77) sier om at det er viktig å dele sin magefølelse med andre, blir også trukket frem i Lehns (2009) studie om den første fasen i hvordan barnehagen arbeider med bekymring for et barn. «Fase 1.Magefølelse: Dårlig magefølelse deles med andre, samtale mellom styrer og ansatt» (Lehn &Emilsen, 2018, s. 329). Denne fasen beskriver viktigheten av det informantene sa om å dele sin magefølelse med andre.

4.1.3 Omsorgssvikt

På spørsmålet om hva de tre informantene legger i begrepet omsorgssvikt, svarte informantene at for dem var det svikt i grunnleggende behov. Dette kan være manglende eller fraværende vilje eller evne hos foreldrene for å dekke barnas behov for kjærlighet, trygghet, klær, hygiene, barnets psykiske og fysiske helse og lignende etc. Informantene var opptatt av at ulike personer kan ha ulik oppfatning av hva omsorgssvikt er. I barnehagen til en av informant arbeidet de aktivt med å utvikle en felles forståelse om hva omsorgssvikt er for dem. Informanten forteller:

Vi arbeider aktivt for å skape en felles forståelse over hva omsorgssvikt er for oss. En form for omsorgssvikt for meg kan være at foreldre leverer et barn med full bleie. For en annen ansatt kan dette tolkes som en stressende morgen for familien (Rikke).

To barnehagelærere har ikke alltid lik oppfatning av hva omsorgssvikt er. Sitatet ovenfor kan sammenlignes med det Emilsen & Bratterud (2020, s.113) beskriver om omsorgssvikt som en individuell forståelse, og at det derfor er nyttig å arbeide frem en felles forståelse for de ansatte. Det at de ansatte aktivt arbeider for en felles forståelse for omsorgssvikt taler for at informantene tar sitt samfunnsmandat på alvor. Rammeplanen for barnehagen skriver at «Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 11). Informantene viser til at de ønsker å bidra for å sikre at barna blir møtt med beskyttelsen de har rett til.

Selv om en barnehage arbeider med en felles forståelse for hva omsorgssvikt, kom det frem fra to informanter at det likevel kan være utfordrende å vurdere hva som er god nok omsorg.

Omsorgssvikt kan være utrolig mye. Det starter ofte med ting du legger merke til i hverdagen. Det kan være alt fra lukt, klær, for lite utstyr, mat, og til at foreldrene ikke ser sitt barn. Svikt på et område trenger ikke å være så alvorlig, men hvis foreldre svikter på flere områder kan vi plutselig sette sammen to og to (Erik).

Erik er i en posisjon som gjør at han kan observere barnet og barnets samspill med foreldrene. Han vil også kunne observere manglende samspill mellom foreldre og barn, og foreldres manglende evne til å se barnets behov, og å skape trygge omgivelser for barnet. Dette kan

sees i sammenheng med Nordhaug (2019, s.22) som skriver «Det kan bety at foreldra ikkje har teke barnet heilt inn over seg og ikkje evnar å forstå kva barnet treng» (2019, s. 22). Eriks sitat forteller meg at han forstår at omsorgssvikt må sees i en større sammenheng.

I det ene intervjuet fortalte en informant at omsorgssvikt kan være mangel på grensesetting fra foreldrene, men at for strenge grenser også kan være omsorgssvikt. Informanten pekte på erfaringer hun har gjort hvor barn tydelig har blitt for strengt styrt og kontrollert av foreldre. Hun har også erfaringer med barn som hun mener har totalt mangler regler og grenser. I dette sitatet forteller informanten om dette:

Omsorgssvikt er et stort begrep. Det er alt fra vold/seksuelle overgrep, til å faktisk ikke klare å sette grenser for barnet sitt. Vi opplever at noen foreldre ikke klarer å sette grenser for barna sine. Men vi opplever også foreldre som lager for strenge grenser for barnet (Rikke).

I sitatet forteller Rikke om foreldre som sliter med å sette hensiktsmessige grenser for sitt barn. Dette kan være et eksempel på omsorgssvikt som kan være vanskelig for barnehagelæreren å fange opp. En barnehageansatt kan få en magefølelse på at dette barnet selv får styre alt hjemme, men i barnehagen lytter det til de beskjedene og grensene som er satt. Å ha tydelige grenser hjemme vil være viktige for barn. Dette kan påvirke barnets utvikling, trygghet, læring og tilknytning. I en familie hvor grenser ikke eksisterer, kan samspillet være svekket. Dette kan sees i sammenheng med Killén (2017, s. 87) som beskriver hvor viktig det er at barnehageansatte har kompetanse og kunnskap til å oversette magefølelse og uro til konkrete begreper og personlig ansvar.

4.2 Samarbeid

4.2.1 Internt samarbeid

Informantene forteller under intervjuene om det gode interne samarbeidet i barnehagen og på avdelingene. De forteller alle at de kan snakke med sine kolleger om barn som vekker bekymring både i hverdagslige samtaler og i avdelingsmøter. Informantene gir inntrykk av at de føler seg trygge når de forteller om barn og situasjoner eller hendelser som vekker uro. Når de deler tanker, diskuterer og reflekterer, får de et bredere perspektiv på sin bekymring, og de blir flere som kan observere det enkelte barnet.

Det er viktig at teamet snakker sammen, og har en dialog rundt det som skjer på avdelingen. Ofte kan de andre ha gått rundt og tenkt akkurat det samme som deg, og da er det viktig at det blir tatt tak i. Vi gjør ulike observasjoner, men da får vi også ulike øyne til å se på en hendelse (Erik).

Dette sitatet viser at barnehagelæreren er opptatt av å skape et miljø hvor det er rom for å dele hverandres tolkninger og observasjoner om barna på deres avdeling. Ved å skape et miljø hvor det både er tid og trygghet til å fortelle om bekymringer, kan avdelingen dele erfaringer, sammen tilegne seg ny kunnskap, og bli tryggere i møte med magesfølelse og bekymring. For å lære, dele erfaring og utvikle seg i barnehagen, er et godt arbeidsmiljø viktig.

Et godt arbeidsmiljø er preget av ansatte som trives og opplever anerkjennelse, føler en tilhørighet og aksepterer hverandre som viktige bidragsytere. Et godt arbeidsmiljø kan bidra til at utsatte barn blir oppdaget. Dette kan sees i sammenheng med Emilsen og Bratterud (2020, s.63) sin teori om at et godt arbeidsmiljø er en forutsetning for barnas medvirkning og trivsel, de mener i tillegg og at det gode arbeidsmiljøet kan gjøre ansatte fokusert på å oppdage de utsatte barna tidlig nok. I sin studie fant Lehn (2009, s.45) at ansatte i barnehagen raskere klarer å sette ord på sin magesfølelse, og sammen avgjøre om magesfølelsen er alvorlig nok til å arbeide videre med når de har samtaler med sine kollegaer.

4.2.2 Tverrfaglig samarbeid

Informantene delte ulike opplevelser, erfaringer, refleksjoner og tanker om tverrfaglig samarbeid i saker hvor omsorgssituasjoner vekker bekymring. Informantene forteller alle om gode erfaringer med tverrfaglig samarbeid. Det ble kun trukket frem ett tilfelle hvor det tverrfaglige samarbeidet ikke hadde fungert som ønsket. Informant Rikke forteller om en tidligere hendelse:

Hvis jeg først melder en bekymring, så er det alvorlig. Jeg har da gått flere runder med meg selv, medarbeidere og styrer. Jeg vet at barnet ikke har det bra hjemme, men føler ikke at jeg blir hørt av instansene som kan hjelpe meg. Foreldrene fikk et brev i posten og saken ble lukket (Rikke).

En slik hendelse som informanten forteller om her, kan tolkes som at barnehagelærerens observasjon og kompetanse ikke ble tatt på alvor hos den instansen bekymringen ble meldt inn til. Som Rikke fortalte, ble bekymringen meldt når barnehagen var alvorlig bekymret for et barn og ønsket tiltak.

Det er naturlig å se sitatet fra informanten Rikke i sammenheng med Nordhaug (2019, s.80) og hans oppfatning om viktigheten av at det er etablert en god relasjon mellom den aktuelle barnehagen og barnevernet før en eventuell sak. Nordhaug (2019, s.80) forteller videre om hvor viktig det er med god kommunikasjon mellom barnehagen og barnevernet i saker hvor bekymring for barns omsorgssituasjon oppstår. Informasjonen barnehagen samler inn og gir videre til instansen de søker hjelp fra, er grunnlaget for å vurdere hvor akutt og alvorlig bekymringssaken er. Det er naturlig å stille spørsmål om informasjonen barnehagen ga i Rikkens eksempel var tilstrekkelig, og om relasjonen mellom barnehagen og den aktuelle instansen ikke var etablert eller ikke var god nok.

Videre i intervjuene fortalte informantene om positive opplevelser med det tverrfaglige samarbeidet. De kunne fortelle om situasjoner samarbeid hvor barna og barnehagen fikk den hjelpen som var nødvendig for deres situasjon. Informant Lars forteller her om det positive med et tverrfaglig samarbeid

Det er for meg viktig å ha en god dialog og et godt samarbeid med tverrfaglige instanser. Det føles godt å bli trodd etter at jeg har observert og dokumentert over lengre tid. Det å få hjelp, enten det kommer noen inn i barnehagen for å observere eller instansen setter i gang tiltak ut ifra mine observasjoner er bra (Lars).

Gjennom utdanning, yrkeskarriere, erfaring og kunnskap får barnehagelæreren etter hvert mer kompetanse. Det blir enklere for dem å observere og kartlegge barn som individer og deres foreldre. Barnehagelæreren får gjennom sitt tette arbeid med barn kunnskap om hvordan barnet er til vanlig, og de kan raskt observere endringer som gir grunn til bekymring. I sitatet ovenfor forteller Lars om den gode følelsen av å bli trodd etter gjentatte observasjoner og dokumentasjon. Dette kan sees i sammenheng med Rimehaug (2018, s. 342) sin teori om at barnehagepersonalet har unike muligheter for å klare å fange opp bekymringstegn, og bringe dette med inn i foreldresamarbeid og tverrfaglig samarbeid. Gjennom gode erfaringer med tverrfaglig samarbeid og gode relasjoner til tverrfaglige team, kan det bli enklere for

barnehagelæreren å ta kontakt med et tverrfaglig team. Dette er i motsetning til det vi så i det første sitatet, hvor informantene opplevde å ikke bli hørt av instansen. Slike erfaringer kan føre til at barnehagelæreren vegrer seg for å ta kontakt og at barn som trenger hjelp ikke får det.

4.2.3 Foreldresamarbeid

I intervjuene kom det frem at det legges stor vekt på å skape et godt foreldresamarbeid i barnehagene hvor informantene arbeider. Dette er viktig for å sikre barns trivsel, trygghet og utvikling. Et godt foreldresamarbeid er også viktig hvis det oppstår bekymring for et barn, eller hvis det oppstår en vanskelig livssituasjon som foreldrene trenger å drøfte med barnehagelæreren, eller at de trenger støtte og veiledning fra barnehagen for å håndtere situasjonen.

Informantene mente at et godt foreldresamarbeid som er preget av positive hendelser gjennom de daglige møtene, gjør det enklere å ta vanskelige samtaler.

At barnehagen er opptatt av å bygge et godt samarbeid til foreldrene er alfa og omega. Vi er opptatt av gjensidig respekt og tillit. Vi er opptatte av den åpne og gode dialogen i hverdagen. Den dagen det oppstår en bekymring, kan foreldrene og barnehagen føle at det ikke er like skummelt å skulle ta opp sin bekymring ved å snakke om dette (Erik).

I dette sitatet viser informantene til viktigheten av den daglige og gode dialogen med foreldre. Det blir også vist til at ved å ha et godt foreldresamarbeid, kan det bli enklere for barnehagen å ta opp og diskutere sin bekymring. I følge Drugli (2019, s. 128) er det sjelden samtaler om vanskelige tema kommer som en overraskelse for barnehageansatte. Dette er fordi de ansatte følger barna og deres foreldre tett.

I intervjuene kommer det frem fra informantene hva som kan være vanskelig og utfordrende med foreldresamarbeidet. Informantene forteller at det er vanskelig å snakke med foreldre om bekymringer barnehagen har for barnet. Det er enda vanskeligere å ta opp foreldrenes adferd overfor barnet hvis barnehagen over tid har observert uheldig samspill i familien. Foreldrene går ofte i forsvar og planlagte foreldresamtaler kan bli preget av dette. Informanten forteller om en erfaring fra et møte:

Du vet aldri hvordan foreldre vil ta det du sier. Foreldrene kan lett gå i forsvar og kritisere deg som barnehagelærer. Hvis det eskalerer, så er det lurt å si at «vi avrunder nå, for nå er det alt for mye følelser i rommet til at vi kan gjøre dette saklig. Vi tar en ny prat når vi har fått roet oss litt» I foreldresamtaler er det viktig å opptre profesjonelt, du må legge dine personlige følelser og meninger til side (Erik).

Sitatet viser at barnehagelæreren er opptatt av å opprettholde den gode relasjonen til foreldrene i barnehagen. Hvis det på en foreldresamtale blir amper stemning og foreldrene går i forsvar, er barnehagelæreren opptatt av å holde seg profesjonell, og å ikke la egne følelser ta overhånd. Barnet er det kjæreste foreldrene har, og det er enkelt å forstå at foreldrene går i forsvar hvis barnehagen bemerker feil fra foreldrenes side eller bekymring ved deres barn. Glaser (2019, s.131) bekrefter også dette i sin teori, hvor foreldre blir sårbare ved at noen tar opp vansker ved deres barn, eller at de svikter som omsorgspersoner. Det vil være sårt for foreldre å skulle møte til slike samtaler, selv om barnehagen og foreldrene har en god relasjon. Derfor er det gode foreldresamarbeidet så viktig, det kan gjøre slike samtaler mindre dramatisk og tryggere for foreldrene.

Gjennom barneårene kan foreldre komme til å møte på utfordringer eller vansker med sitt eget barn. Foreldrene kan i slike situasjoner føle at de ikke strekker til. Informant Rikke fortalte i sitt intervju om viktigheten av foreldrestøtte.

Det er ikke slik at alle foreldre vet hvordan de skal håndtere barna sine. De kan ha et barn hjemme som tar kvelertak på sine yngre søsken, eller barn som konstant slår mor. I barnehagen vår er vi opptatt av å støtte og veilede våre foreldre. Vi ønsker å hjelpe dem så raskt som mulig. For noen foreldre er det vanskelig å innrømme at de ikke strekker til og at de trenger støtte og veiledning fra oss. Det sitter langt inne (Rikke).

I barnehagen møter vi mange barn og foreldre. For noen foreldre kan det gjennom barnehageårene oppstå situasjoner eller perioder hvor de føler at deres kunnskap og tålmodighet ikke lenger strekker til når de skal håndtere barnet sitt. De ansatte i barnehagen kan i slike situasjoner være støttespillere for foreldrene i form av samtaler og veiledning. Informanten forteller om viktigheten av å støtte og veilede foreldrene. Dette belyser Glaser (2019, s.68) gjennom sin teori om at barnehagen kan gi foreldre støtte, slik at de blir tryggere

i foreldrerollen. I foreldrestøttende arbeid vil det være viktig at den ansatte anerkjenner og respekterer foreldrenes oppdragelsesnorm. Det er derfor viktig at den ansatte på forhånd gjør seg kjent med hvordan hun eller han kan dele sin kunnskap, uten å krenke foreldrenes verdighet i oppdragelsen.

5. Avslutning

Målet med dette forskningsprosjektet var at jeg som tredje-års barnehagelærerstudent skulle få innsikt i hvordan jeg skal arbeide med barns omsorgssituasjoner som vekker bekymring. Jeg har fått bedre forståelse for hvordan barnehagelærere arbeider når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår, hvordan samarbeidet internt i barnehagen bør fungere og hvordan det tverrfaglig samarbeid bør fungere. Det å se, støtte, og hjelpe barn og deres familier i omsorgssituasjoner som vekker bekymring er en svært viktig oppgave i barnehagen. Dette er også forankret i Rammeplanen for barnehagen og i barnehageloven §1 og 2.

Gjennom dette forskningsprosjektet har jeg og tilegnet meg kunnskap om hvordan man anvender samfunnsvitenskapelig metode, og hvordan et kvalitativt forskningsprosjekt gjennomføres. I dette forskningsprosjektet har jeg anvendt intervju, teori og drøfting for å få svar på min problemstilling «*På hvilke måter arbeider barnehagelæreren når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår?*». Jeg erfarte at forskningsprosjektets problemstilling ikke gir entydige svar. Problemstillingen blir belyst gjennom summen av teori og innsikten mine tre informanter har gitt gjennom intervjuene. Arbeidet med oppgaven gir innsikt i at det er krevende og utfordrende for barnehagelærere å arbeide med bekymringer for et barns omsorgssituasjon. Informantene bekrefter at selv om dette er et krevende og utfordrende område, er det et svært givende og viktig arbeid for personalet i barnehagen. Forskningen viser også hvor viktig det er for barnehagene å arbeide målrettet med dette temaet. Det er viktig av hensyn til barns trygghet, men også for å sikre at ansatte er forberedt når de i møte med barn får en magefølelse om at noe er galt.

Å være bekymret for et barns omsorgssituasjon berører barnehagepersonalet følelsesmessig. Ved å drøfte sin bekymring, kan personalet avgjøre alvoret i bekymringen og sammen reflektere over hva som er neste steg. Det er først når man deler sin bekymring med andre, at bekymringen blir forankret i barnehagen som organisasjon. Gjennom å dele sin bekymring, kan barnehagepersonalet arbeide for å avdekke om et barn er utsatt for omsorgssvikt.

Gjennom intervjuene kom det frem at informantene opplever sine respektive barnehager som flinke til å dele sin bekymring og drøfte dette i fellesskap med sine avdelinger og styrer. Informantene peker også på viktigheten av å skape gode relasjoner til foreldrene i barnehagen. Et godt foreldresamarbeid er et viktig verktøy hvis det oppstår en situasjon hvor barnehagelæreren skal diskutere vanskelige og såre temaer med foreldrene.

Informantene er opptatt av det viktige tverrfaglige arbeidet. De har hovedsakelig positive erfaringer med samarbeidet med instansene, og trekker frem verdien av å kunne støtte seg til instansenes kompetanse i arbeidet med barn som vekker bekymring. Informantene har også erfart å komme med saker som har blitt avvist av barnevernet, og det er grunn til å stille spørsmål ved om informasjonsgrunnlaget var tilstrekkelig. Målet for barnevernet er å ta vare på utsatte barn basert på begrunnet mistanke om omsorgssvikt. Hvordan er det mulig å sikre at nyutdannede barnehagelærer har kunnskap og verktøy som kan hjelpe dem med å observere, kartlegge og rapportere sin bekymring til barnevernet på en måte som sikrer at utsatte barn blir ivaretatt? Det er et spørsmål jeg mener vil være interessant for videre forskning.

6. Litteraturliste

Barne-, ungdoms – og familiedirektoratet. (2018, april). Omsorgssvikt.

Hentet fra

https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Vern_mot_overgrep/Vold_og_overgrep_mot_barn_og_unge_med_funksjonsnedsettelse/Tegn_pa_vold_og_overgrep/Omsorgssvikt/
(Bufdir).

Bergsland, M.D., (red.), Jæger, H. (2018). *Bacheloroppgaven i barnehagelærer utdanningen*. (4. opplag). Cappelen Damm Akademisk.

Drugli, M (2019). Den vanskelige foreldresamtalen. I Glaser, V. *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. (2. utgave). Universitetsforlaget.

Emilsen (red.). (2020). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Emilsen, K & Bratterud, Å. (2020). Ansvar, plikt og Samarbeid. I Emilsen (red.). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Emilsen, K & Bratterud, Å. (2020). Barnehagen som forebyggende arena. I Emilsen (red.). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Emilsen, K & Bratterud, Å. (2020). Dilemmaer og hindringer. I Emilsen (red.). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magefølelse til melding*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Emilsen, K. (2018). Å se og handle – når barn utsettes for omsorgssvikt. I Glaser, V, Størksen, I, Drugli, M.B. (Red). *Utvikling, lek og lærling i barnehagen. Forskning og praksis*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Glaser, V. (2019). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. (2. utgave). Universitetsforlaget.

Glaser, V, Størksen, I, Drugli, M.B. (Red). (2018). *Utvikling, lek og lærling i barnehagen. Forskning og praksis*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Gotvassli, K. (2019). *Boka om ledelse i barnehagen*. (2.utgave). Universitetsforlaget.

Helgesen, M.K. (2012). *Bedre tverrfaglig innsats (BTI) Helsedirektoratet (By- og regionforskningsinstituttet NIBR)*.

Johannesen, Asbjørn, Tuft, Christoffersen. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Abstrakt Forlag. Kap 1 og 5

Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen. Samspill og tilknytning*. (2. utgave). Kommuneforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. (Udir).

Larsen, A.K. (2017). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. (2. utgave). Fagbokforlaget.

Lehn, E, Emilsen, K. (2020) *Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. I Emilsen (Red). *Dørstokkmila. Barnehagens vei fra magesfølelse til melding*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Lehn, E.W. (2009). *Dårlig magesfølelse – grunnlag for bekymringsmelding? Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. (Masteravhandling, NTNU).

Hentet fra <https://core.ac.uk/download/pdf/52110174.pdf>

Nordhaug, I. (2019). *Kva ser vi, kva gjer vi. Omsorgssvikt, vald og seksuelle overgrep. Skulen og barnehagen sine oppgåver*. (2. opplag). Fagbokforlaget.

Rimehaug, T (2018). *Tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid for barn i risikozonen*. I Glaser, V, Størksen, I, Drugli, M.B. (Red). *Utvikling, lek og læring i barnehagen. Forskning og praksis*. (2.utgave). Fagbokforlaget.

Statistisk sentralbyrå (2021, mars). *Barnehager*. Hentet fra <https://www.ssb.no/barnehager> (SSB).

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode.* (5. utgave). Fagbokforlaget.

Tholin, T (2018). Den betydningsfulle omsorgen. I Glaser, V, Størksen, I, Drugli, M.B. (Red). *Utvikling, lek og lærling i barnehagen. Forskning og praksis.* (2.utgave). Fagbokforlaget.

7. Vedlegg

7.1 Vedlegg 1

DronningMaudsMinne

H Ø G S K O L E F O R B A R N E H A G E L Æ R E R U T D A N N I N G

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Når et barns omsorgssituasjon vekker bekymring»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å **se på barnehagelærerens erfaring og opplevelser med barn som vekker bekymring**. I dette skrivet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette prosjektet er oppnå en bredere innsikt i hvordan en pedagogisk leder arbeider når det oppstår en bekymring for et barns omsorgssituasjon. Mitt mål er å få innsikt i hvilke opplevelser, kunnskap og erfaringer den pedagogiske lederen har i arbeid med barn som vekker bekymring. Din deltakelse i forskningsprosjektet vil være i form av et intervju på ca. 45 minutter. I intervjuet vil jeg stille deg spørsmål om dine erfaringer omkring ditt arbeid med barn som vekker bekymring i barnehagen.

Problemstillingen for mitt prosjekt er: På hvilke måter arbeider barnehagelæreren når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Din deltakelse i prosjektet vil innebære deltakelse på et intervju med meg, hvor jeg noterer det du sier for hånd. Intervjuet vil vare i ca. 45 minutter. I intervjuet vil jeg stille deg spørsmål om dine opplevelser, tanker og erfaringer i arbeid hvor barn vekker din bekymring. Du vil i

forkant av intervjuet få tilsendt intervjuguiden på mail. De nedskrevne notatene vil bli renskrevet og deretter makulert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet.

Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes: 30.04.2021.

Med vennlig hilsen

Sandra Heggelund Wermedal

Prosjektansvarlig

Elisabeth Walsøe Lehn
Elisabeth.W.Lehn@dmmh.no

Sølvi Ann Fætten
Solvi.A.Fatten@dmmh.no

Student

Sandra Heggelund Wermedal

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Når et barns omsorgssituasjon vekker bekymring*. Jeg samtykker til:

- å delta i (*Kvalitativforskningsmetode – intervju*)

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.

7.2 Vedlegg 2

Intervjuguide

Tema - Omsorgssituasjoner som vekker bekymring

Problemstilling – «På hvilke måter arbeider barnehagelæreren når en bekymring for et barns omsorgssituasjon oppstår»

Innledning til intervjuet

- Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken stilling har du den barnehagen du arbeider i nå?

Begrepsavklaring (Få innsikt i informantens forståelse av tema)

- Hva legger du i begrepet omsorg?
- Hva legger du i begrepet magefølelse?
- Hva legger du i begrepet bekymring?
- Hva legger du i begrepet omsorgssvikt?

Bekymringer og observasjoner

- Kan du fortelle om en situasjon/hendelse hvor et barns omsorgssituasjon bekymret deg?
  - Hva var det som utløste bekymringen din?
  - Hva gjorde du med din bekymring?
  - Hvordan tenke du etter at du først kjente på bekymring for dette barnet? Begynte du for eksempel å stille gjennomtenkte, men hverdagslige spørsmål til foreldrene for å få et bedre bilde av om det er en reell grunn til bekymring?
  - Hvor lang tid tar det fra du kjenner uro til du erkjenner at du observerer en situasjon du må gå videre med?
- Kan du si noe om hvordan barnehagen arbeider for å forebygge omsorgssvikt?

Internt samarbeid – Dele bekymringer med andre i barnehagen

- Kan du fortell hvordan du arbeider etter at du har kjent på en bekymring for et barn?
  - Hva slags kompetanse trenger en pedagogisk leder for å håndtere situasjoner hvor et barns omsorgssituasjon vekker bekymring?
  - Føler du deg trygg og kompetent når du opplever at et barns omsorgssituasjon vekker bekymring?
- Hvordan samarbeider personalet i saker som vekker bekymring?

- Hvordan opplever du at det er å dele din bekymring med andre medarbeidere?
- Hvilke rutiner har barnehagen dersom en eller flere er bekymret for et barns omsorgssituasjon?
  - I så fall, hvordan fungerer disse rutinene i praksis?

Tverrfaglig samarbeid

- Fortell om dine erfaringer med tverrfaglig samarbeid når dere blir bekymret for et barns omsorgssituasjon.
  - Hva er din rolle i et tverrfaglig samarbeid?
  - Hvilke tverrfaglige instanser er det dere oftest samarbeider med?
  - Er det noe du ønsker at skal være annerledes i det tverrfaglige samarbeidet? – i så fall, hva er det som burde vært annerledes?
  - Hva syns du fungerer bra med det tverrfaglige samarbeidet du har erfaring med?
Er der noe du syns burde være annerledes?

Foreldresamarbeid

- Hva skal til for at du skal ta opp din bekymring med foreldre?
- Hvordan planlegger du en bekymringssamtale med foreldrene?
- Hvor konkret må du være når du skal beskrive årsaken til din bekymring?
- Hvor lang tid går det fra du kjenner uro til du tar en planlagt samtale?
- Hva er dine erfaringer med foreldresamarbeid i bekymringssaker?
  - I så fall, kan du fortelle om det?
- Blir foreldresamarbeidet preget av at du er bekymret for et barns omsorgssituasjon?
- Har du noen gang opplevd etiske dilemmaer i foreldresamarbeid i forbindelse med bekymringssaker?
  - I så fall, kan du fortelle om det?

Avslutning

- Har du noe du ønsker å tilføye til vårt intervju/samtale?